

*Спеціалізованій вченій раді Д.26.853.01
Державної навчально-наукової установи
«Академія фінансового управління»*

ВІДГУК

офіційного опонента **Демиденко Людмили Миколаївни**
на дисертаційну роботу **Палійчук Тетяни Володимирівни**
«Фіскальна децентралізація та механізми її реалізації в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження

Невід'ємним елементом здійснення сучасних змін місцевого самоврядування в Україні є зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів. Більше того саме проведення фіскальної децентралізації є основою для реалізації всіх інших реформ: змін адміністративно-територіального устрою, секторальних реформ (освіти та системи охорони здоров'я), адже фіскальна децентралізація спрямована на фінансове забезпечення та розширення повноважень місцевих органів влади, досягнення оптимізації складу та структури видатків державного та місцевих бюджетів. Фіскальна децентралізація є однією з тих реформ, ефективне впровадження якої здатне шляхом зміцнення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування підвищити рівень соціально-економічного розвитку регіонів та країни в цілому, що власне і обумовлює актуальність теми дисертації. Також актуальність теми підтверджується її зв'язком з планом наукових досліджень Державної навчально-наукової установи «Академія фінансового управління».

У дисертаційній роботі Палійчук Т. В. здійснено комплексне дослідження теорії та практики впровадження і подальшого розвитку фіскальної децентралізації. Запропоновано напрями розв'язання важливої науково-практичної задачі щодо визначення механізмів досягнення оптимальних пропорцій розподілу дохідних джерел формування бюджетів,

ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ

... ДНИЙ 07/258

10. 09 2019

фіскальних і видаткових повноважень між органами влади різних рівнів бюджетної системи.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Представлена до захисту робота є цілісним дослідженням. Структура роботи є логічною і відповідає предмету, об'єкту, меті та завданням дослідження. У роботі чітко прослідковується взаємозв'язок поставлених завдань, досягнутої новизни та сформульованих висновків. Достовірність та наукові принципи дослідження обумовлені використанням та критичним аналізом робіт вітчизняних та закордонних вчених та практиків, нормативно-правової бази з питань фінансів, бюджету та оподаткування.

У дисертаційній роботі: розкрито й поглиблено теоретико-методологічні підходи до визначення сутності фіскальної децентралізації та її складових, критерії, принципи розмежування дохідних і видаткових повноважень між центральним урядом і місцевими органами влади; проведено аналіз рівня фіскальної децентралізації в Україні; здійснено оцінку розподілу дохідних та видаткових повноважень між різними рівнями бюджетної системи України за допомогою запропонованої автором системи показників фіскальної децентралізації.

За результатами проведеного автором дослідження на наукову новизну представлено систему механізмів реалізації та поглиблення фіскальної децентралізації в Україні (с. 60-61), до якої автор включає: розширення видаткових повноважень місцевого самоврядування шляхом їх перерозподілу між центральним урядом та органами місцевої влади в напрямі досягнення раціональніших їх співвідношень з урахуванням досвіду держав – членів ЄС; збільшення обсягу ресурсів, що залучаються до місцевих бюджетів; внесення змін до системи міжбюджетного регулювання зі спрямуванням на підвищення ефективності ресурсу, наданого з державного бюджету місцевим громадам; створення умов для розширення доступу місцевих органів влади

до ринку внутрішніх і зовнішніх запозичень, підвищення ефективності фінансово-кредитних операцій органів місцевого самоврядування. Запропоновані здобувачем механізми фіскальної децентралізації в достатній мірі обґрунтовані. Зміст дослідження та публікації за темою дослідження свідчать про те, що елементи наукової новизни, що містяться у зазначених вище здобутках, отримані дисертантом особисто.

Заслужують на окрему увагу запропоновані дисертантом показники фіскальної децентралізації (с. 49-51), критерії ефективного розподілу фіскальних повноважень і податкових доходів між різними рівнями бюджетної системи (с. 82); результати дослідження стану фіскальної децентралізації в державах – членах Європейського Союзу (с. 85-108).

Систематичний і комплексний підхід до дослідження підтверджується чітко визначеною метою дослідження та відповідними науковими завданнями, які в значній мірі вирішені автором, про що свідчить наступне:

1. В роботі ґрунтовно і послідовно розкрито суть понять «фіскальна децентралізація», «фінансова децентралізація», «бюджетна децентралізація», «бюджетний федералізм», «податкова децентралізація», «модель фіскальної децентралізації», «механізми фіскальної децентралізації», «оптимальна модель фіскальної децентралізації», «раціональний рівень фіскальної децентралізації» (с. 38, с. 45, с. 40, с. 41, с. 42, с. 44, с. 52, с. 60-61, с. 56, с. 64 відповідно);

2. Логічно та якісно описані підходи до оцінювання фіскальної децентралізації (с. 48-50) та застосовано для проведення оцінювання стану розподілу податкових надходжень та фіскальних повноважень між бюджетами різних рівнів управління України, результат якого засвідчив, що для України необхідним є збалансування рівня децентралізації видатків та доходів, а не досягнення середньоєвропейських значень цих показників, оскільки досвід ЄС показує неоднорідність розвитку децентралізації фіскальних систем в цих країнах, а рівень фіскальної децентралізації визначений за запропонованими автором показниками показав, що значення

відповідних показників України наближене до середньоевропейських (с. 114, с. 119, с. 121, с. 125-126);

3. Змістовно обгрунтовано шляхи досягнення оптимального рівня децентралізації видаткових повноважень з урахування національних особливостей бюджетної системи та процесів реформування адміністративно-територіального устрою України, зокрема закріплення видаткових повноважень за рівнями бюджетної системи відповідно до визначених критеріїв (економічна ефективність, бюджетна доцільність) (с. 82-83); урахування соціальних та економічних параметрів при розподілі видаткових повноважень (с. 218, с.230); посилення транспарентності сфер спільної компетенції і залишкових повноважень (с. 241, с.250); повне фінансове забезпечення переданих (делегованих) повноважень із центрального до місцевих бюджетів (с. 89);

4. Визначено перспективи та представлено пропозиції щодо вдосконалення децентралізації у сфері оподаткування, зокрема рекомендовано принципи розмежування дохідних джерел і витратних повноважень (с. 242), запропоновано механізми підвищення рівня податкової децентралізації (с. 311);

5. Обгрунтовано теоретико-практичні засади формування та подальшого розвитку оптимальної моделі фіскальної децентралізації в Україні, а саме представлено: основні рекомендації, які сприяють формуванню раціональної політики фіскальної децентралізації (с. 198); закономірності, які доцільно враховувати при розвитку бюджетно-податкових відносин між центром і регіонами України (с. 208); запропоновано основні рекомендації щодо ефективного застосування механізмів досягнення оптимального рівня податкової децентралізації в Україні (с. 312).

Також варто відзначити, що позитивною особливістю роботи є повсюдне порівняння фіскальної децентралізації в Україні із відповідними процесами у зарубіжних країнах, що підсилює цінність дослідження.

Тематична та практична цінність отриманих результатів

Дисертацію підготовлено відповідно до Тематичного плану науково-дослідної роботи Державної навчально-наукової установи «Академія фінансового управління» за темами «Удосконалення регулювання у сфері державних фінансів: підтримка стійкості та адаптації до структурних змін економіки в умовах євроінтеграційних процесів», «Місцеві фінанси та міжбюджетні відносини в контексті соціально-економічних перетворень».

Результати дисертаційної роботи впровадженні у роботі Національного агентства України з питань державної служби, Міністерства освіти і науки України, Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України, Державної навчально-наукової установи «Академія фінансового управління», Секретаріату Кабінету Міністрів України, Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України», Вакулівської сільської ради об'єднаної територіальної громади Дніпропетровської області.

Повнота висвітлення основних результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення дисертації викладено автором у 46 публікаціях загальним обсягом 17,01 д. а., з яких особисто автору належить 15,71 д. а. У складі публікацій: 3 підрозділи у колективних монографіях, 14 статей та 29 тез за результатами науково-практичних конференцій.

Ознайомлення з дисертаційною роботою та авторефератом дозволяє зробити висновок щодо ідентичності автореферату і основних положень дисертації. В авторефераті розкрито мету та завдання дослідження, наукову новизну, апробацію основних наукових результатів та їх практичну значимість. Основні положення дисертаційної роботи, що містяться у авторефераті, розкривають зміст наукового дослідження. Матеріал дисертації і автореферату викладено в науковому стилі, логічно і послідовно.

Дискусійні положення та зауваження до положень дисертації

Відзначаючи позитивні сторони роботи, слід звернути увагу і на певні недоліки та дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації:

1) після узагальнення існуючих визначень «фіскальна децентралізація», «фінансова децентралізація», «бюджетна децентралізація», «бюджетний федералізм», «податкова децентралізація» доцільно пояснити, чому автор пропонує свої визначення;

2) автор зазначає, що розробка заходів податкової політики в Україні повинна відбуватись, як доводить досвід європейських країн, із урахуванням переваг фіскальної децентралізації, однак автором не представлено узагальненого переліку як переваг/недоліків фіскальної децентралізації, так і переваг/недоліків централізації;

3) у роботі спостерігаються окремі неузгодженості в частині понятійно-категоріального апарату, зміст яких доцільним було розкрити: так, на с. 32 – зазначено «субнаціональні органи влади», «субнаціональні уряди», а на с. 73 – «субнаціональні органи влади», с. 39 – «субнаціональні рівні влади», все ж автором на с. 40 опосередковано роз'яснено значення державного та субнаціональних бюджетів, що дає певне уявлення про розуміння сутності інших зазначених понять, однак не у достатній мірі;

4) потребує уточнення зміст використовуваних автором понять «публічно-приватне партнерство», «державно-приватного співробітництва» «державно-приватне партнерство», адже автор в частині надання пропозицій щодо ефективного застосування механізмів фіскальної децентралізації пропонує: «...удосконалення системи інституційного забезпечення розвитку публічно-приватного партнерства» (с.78), зміст якого не розкриває, а далі в тексті зустрічаються поняття «державно-приватного співробітництва» та «державно-приватне партнерство» взаємозв'язок яких певним чином розкрито: «...формою державно-приватного співробітництва є державно-приватне партнерство» (с.250), однак не суть усіх зазначених понять.

Разом з тим, висловлені зауваження є додатковим свідченням багатоаспектності виконаного дослідження та змінюють його загальної позитивної оцінки, теоретичного та практичного значення в цілому.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Палійчук Тетяни Володимирівни на тему «Фіскальна децентралізація та механізми її реалізації в Україні» є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, в якому викладено

Поставлену мету дисертаційної роботи у значній мірі досягнуто, сформульовані завдання виконані. Загальні висновки і пропозиції, наведені в роботі, відображають основні результати проведеного дослідження. Оформлення дисертаційної роботи відповідає вимогам, встановленим для праць, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Разом з тим є окремі дискусійні положення, які все ж не змінюють загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи і одержані результати дисертації можуть бути основою для подальших наукових досліджень.

Аналіз змісту автореферату, опублікованих наукових праць за темою дисертації дає підставу зробити висновок про те, що в них у достатній мірі повно відображено дослідження і представлено основні наукові результати і висновки. Автореферат дисертації повністю відповідає за своїм змістом та структурою дисертаційній роботі. Усі положення наукової новизни одержаних результатів, які представлені в авторефераті, необхідним чином відображено у дисертаційній роботі. Основні положення наукового дослідження пройшли необхідну апробацію: опубліковані у фахових наукових виданнях, впровадженні у діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організацій та установ, у навчальний процесі, обговорені на міжнародних науково-практичних конференціях.

На підставі вищезазначеного можна зробити висновок про те, що дисертаційна робота на тему «Фіскальна децентралізація та механізми її реалізації в Україні» є цілісним, самостійним і завершеним дослідженням, що за змістом, структурою, обсягом, оформленням та якістю, рівнем наукової новизни, одержаних результатів та їхньою практичною цінністю відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 року із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015 р., №1159 від 30.12.2015 р. та №567 від 27.07.2016 р., а її автор – Палійчук Тетяна Володимирівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри фінансів

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка



Л.М. Демиденко

ПР...
ВЧЕР...
К...
10.08

